

Denna artikel är en direkt avskrift av tidningen Barometerns artikel från 10 oktober 1968 med rubriken "Ett livsöde från förra århundradet", som här återges med tidningens tillåtelse.

Ett livsöde från förra århundradet

Foto Ewert Davidsson: Det blir inte så värst mycket kvar av utrymmet i Ingrid-Lenas jordkula när man slår sig ned där. Lokalerna provas här av makarna Gerhard och Tekla Johansson

NÄR MAN STRÖVAR OMKRING i skogarna ser man ofta husgrunder som blivit kvar efter tidigare, tätare bebyggelse. De minner om en tid som föregick den stora flykten till städerna. Men alla lämningarna är inte husgrunder. En del av dem är kvarlevor efter så kallade jordkulor, enkla

källarliknande hålor med stensättningar som väggar, plankor som tak och ett jordlager allra överst, kanske för att få en liten smula isolering.

Kanske vi har stannat någon gång och filosoferat lite vid en sådan kvarleva från det förgångna. Hur var det att leva på det sättet? Det är väl inte så säkert att där var kallt. Men dragit måste det ha varit i varje fall de gånger någon en vinterkväll öppnade dörren till jordkulan för att komma in eller ut.

TRÅNGT MÅSTE DET alldeles säkert ha varit. Som regel är ju inte grundförutsättningarna så stora. Naturligtvis var det lättare att bibehålla värmen om stugan var liten. Vi har träffat målaren Gerhard Johansson i Anebo, som kan peka ut en sådan gammal jordkulegrundsättning. Den ligger i grannskapet, numera mitt inne i skogen, intill en gammal körväg. Inte bara en grundsättning för övrigt, där finns flera stycken insprängda i en backe. Gerhard Johansson kan berätta att i en av dessa jordstugor har hans mormor, Ingrid-Lena Petersdotter bott mellan 1868 och 1894. Inte bara Ingrid-Lena bodde där, också hennes sex barn: Fabian, Klemens, Karl, Adolf, Augusta, Emeli.

INGEN LITEN FAMILJ SÅLEDES. Och vi talar om trångboddhet idag. Där fanns bara plats för två sängar och en skänk. De som inte fick plats i sängarna fick ligga på golvet där man lagt granris. Heltäckande matta! Det fanns eldstad inne i jordkulan, men också utespis kan man se. Och sedan fanns det ett par annex. Jordkuler som måste ha använts som förvaringsutrymmen. Standardskillnaden mellan de båda lokalerna synes idag närmast obefintliga. Skillnaden var nog inte större förr.

Ingrid-Lena Peterdotter var född 1835 i Svalehult. Sedermera ingick hon äktenskap med Karl Håkansson, bosatt i Kroksmåla, där ett torpställe förvärvades. Det berättas att paret hade en ko. Den hade stjärna och den var en verkligt rekordrig mjölkko. Ingrid-Lena lär ha gått till Oskars kyrka en gång med den och fått den premierad. Kon fick då en stjärna i ena örät.

ATT KNAPPHETENS STJÄRNA dock inte var fjärran, trots den stjärnmärkta mjölkkon, kan man förstå av att Karl Håkansson måste bygga stenmurar för 75 öre per byggd famn. Det blev 3 kr i veckan...

Men Ingrid-Lena hjälpte till för att ekonomin skulle gå ihop. Hon sydde tills ögonen värkte i 12 timmars arbetsdag till det facila priset av 25 öre om dagen. Av Ingrid-Lenas arbeten finns väl inget kvar. Men Karl Håkanssons stenvmurar ligger där än idag: jätteblock blandade med småflisor, prudentligt samordnade till rena fina mönster. Monument om så vill uttrycka det.

MEN OLYCKAN KOM i stugan. Ingrid-Lena fick uppleva att bli lämnad ensam med sina sex barn 1868, då hennes make dog som följd av sviterna efter ett slagsmål. Det blev groll med en granne och denne slog omkull Håkansson och satte ett knä till hans bröst. Karl Håkansson fick lungskada och överlevde inte.

Ingrid-Lena blev alltså som man kallar det "lämnad ensam". Alldeles ensam var hon ju inte. Hon hade sex barn att dra försorg om. Den yngsta var 1,5 år gammal.

En olycka brukar ju inte komma ensam. I Ingrid-Lenas fall blev det så att hon råkade komma i skuld med 50 kr till dem som ägde torpet. När hon kom hem från ett dagsverke en dag så hade bonden flyttat ut hennes möbler och stoppat torpstugan full med hö.

MODERNT UTTRYCKT skulle man kunna kalla det att hon blivit vräkt. En granne trädde emellan och erbjöd änkan att bo i hans drängstuga. Kon skulle få ställas i bondens ladugård. Så småningom utbad sig emellertid Ingrid-Lena nåden att få gräva ett rum i en av backarna på utägorna av bondens gård.

Det här slutar nästan som en saga. Ingrid-Lena träffade båtsmannen Kompass, som hade stuga på annat håll. Tycke uppstod, som det brukar heta i sammanhanget, och de båda ingick äktenskap. Kompassen flyttade sin ägandes stuga till Ingrid-Lenas utägebacke och den dag kom då Ingrid-Lena och hennes familj kunde utrymma jordkulorna och flytta tvärs över vägen till egen stuga. Inget liv i lyx väntade, men framtiden tedde sig ändå ljusare. Båtsman Kompass hade ändå 3 kr och en skäppa råg i tjänstelön.

SLUTLIGEN en liten historia som avspeglar Ingrid-Lenas goda hjärta och som dessutom är tidstypiskt. En av änkans sonsöner hade omhändertagits av henne på gamla dar. Det var sedan hon flyttat till Kompassens stuga.

Det bestämdes emellertid att pojken måste lämna sin mormor och komma i ett annat hem. Enligt tidens sed utbjöds pojken på auktion i Oskars kyrka en söndag inför allt folket. Då grät mormor Ingrid-Lena. Men när det senare visade sig att den som bjöd lägst för att ta hand om pojken var en dotter och måg till Ingrid-Lena, då förbytte hennes sorg i glädjetårar. Enligt vad som berättas...

VIRD

*Stöd hembygdsföreningens
dokumentationsarbete genom att sätta in
ett bidrag på vårt plusgirokonto:*

67 19 45-4

Oskars Hembygdsförening